

Dsida Jenő:

Miért borultak le az angyalok Viola előtt

Egy nyári alkonyat csodálatos története

Első fejezet,

mely hangos szóval dicséri az erdőt, az ifjúságot és a szerelmet

Láttad-e már, milyen árnyas a sűrű monostori erdő?
Rengeteg, illatos, álmatag. Alja kirakva mohával.
Fent fényt paskol a légbe vidám-szabadon beleferdő
bükkfák zöld-puha lombkeze. Itt jártam Violával,
én egy köre pihentem s lábam elébe hevert ő.

Tinti kutyám, okait szimatolva parányi neszeknek,
cserjék közt futosott: tán, hogy ne legyen tanu pajzán
dolgoknál, mikor árnyfoltok bizseregve rezegnek
szép Violám kitakart testének hőszinü rajzán
s ajkammal vonom utját száz finom árnyerezetnek.

Ó, nincs szebb a világon, mint a fehér, üde lánytest
lepletlen ragyogása a hullámozó levegőben,
lombkoronák résén mikor átüt aranyhalovány, rest
nyárnap fény és combra, kebelre folyik le merően,
míg a sötét részekre olív reflekszet az árny fest.

Szó ami szó: sok furcsa esett meg az erdei pamlag
jószaгу színes ölén. Ily cuppantó-zaju csókra
megrázkódott volna, ki félmérföldnyire ballag.
Elrezzentek a csókák. Könnyü ruhák lila csókra
ágon lengedezett s a kis ing is, mely csupa szallag.

Csók muzsikált, ölelés perzselt, forrón buborékolt
szánkon a kéj lágy sóhaja. Zsibbadt, húnyszemü mámor
ernyesztette karunkat a fűre pihenni. Elég volt.
Bokrok közt kacarászva kukucskált sok kicsi Ámor
s mint a selyem, suhogott a derűskék isteni égbolt.

Mily nagy ijedtség volt, mikor egyszercsak fura foltot
látunk s hát a fa mellől tarka tehénke tekint
lombi tanyánkat. Odább léptek zaja: pásztora volt ott
s jött füttyörészve. Nagyot vakkantva szökött oda Tinti
s mindkettőt tovaűzte hamar. Violácska sikoltott.

Víg hahotára fakasztott engem a távolodó zaj,
néztem, amint Violám arcára is égi derű száll.
Már-már új ölelésre birizgált volna a hónalj
s combok közt csiklandva motoszkáló sima fűszál...
Ám halk, zöngé harangdalt szűrt a sok alkonyodó galy.

Mennünk kellett. Várt a világ, gondjával a pénz és
számtalan otthoni nyög. Mialatt segitettem a lenge
fodru ruhát Violára, csodálatos és meleg érzés
sustorgott ki szivemből, mintha damaszkuszi penge
gyors hasítása nyomán pirosan buggyan fel a vérzés:

Rossz lány vagy, Violám, csacsi és bizonyára parázna,
mégis telve tevéled a lelkem. Vallom a földnek
s rajta lakóknak, hogy sebeket bekötő puha vászna
vagy te szivemnek. És ha a földnek hantjai földnek,
testem nélküled ott se találna melegre, de fázna.

Csókolj meg, szeretőm, bucsuzóul a messzi-magas-tág
mennybolt alkonyi sátra alatt, aranyos kicsi villi!...
Sajgó gondolatok foga tép kebelembe, harap s rág:
Mint e varázsló, tünde, parázsló, édes idilli
nap tovasurrant, úgy fut el egyszer a szép fiatalság.

Petőfi Sándor:

TÜNDÉRÁLOM

Sajkás vagyok vad, hullámos folyón.
Hullámzik a viz, reng a könnyü sajka,
Reng, mint a bölcső, melyet ráncigál
Szilaj kezekkel a haragvó dajka.
Sors, életemnek haragos dajkája,
Te vagy, ki sajkám úgy hányod-veted,
Ki rám zavartad fergeteg módjára
A csendriasztó szenvedélyeket.

Elfáradtam már, messze még a part?
Mely befogad révébe;... vagy az örvény?
Mely nyugalmat szintugy ad, midőn
Mélyébe ránt, a sajkat összetörvén.
Sem part, sem örvény nincsen még előttem,
Csak hánykódás, csak örökös habok;
Hánykódom egyre a folyó nagy árján...
Ki sem köthetek, meg sem halhatok.

De mily hang ez, mily tulvilági hang,
Mely bévegyül a habzúgás közé?
Tán szellem, égbe szálló a pokolból,
Hol büntetését már átszenvedé?...
Egy hatyu száll fölöttem magasan,
Az zengi ezt az édes éneket -
Oh lassan szállj és hosszan énekelj,
Haldokló hatyúm, szép emlékezet!...

Nem voltam többé gyermek, s nem valék
Még ifju. Ez az élet legszebb éve,
Mint legszebb perc, midőn a hajnalégről
Az éj kárpitja félig van levéve.
Sötétség volt még egyfelől szívemben,
De másfelől már pirosan kelének,
Mint a közelgő nap szemeiből
Kilőtt sugárok, a vágyak s remények.

Amire vágytam, bírni is reméltem,
S amit reméltem, azt el is nyerém;
Talán azért, mert nem sok volt... egyéb sem,
Mint pihenés egy hú barát ölén.
Hú volt barátom, mert hisz ilyenkor még

Nincsen kikelve a rejtett önérdek,
E mindent elrágó hernyója a
Baráti hűség virágos kertének.

Barátom hű volt; üritgettem véle
A boldog órák édes poharát,
S a lelkesülés égi mámorában
Sasként röptem a világon át.
S amerre szálltam, minden az enyém volt!
A dúsgazdagság bársony pamlagára
Hajtam le főmet, melyet övezett
A dicsőségnek csillagkoronája.

Ily nagyszerűnek álmodám jövőmet,
S már hittem is, hogy ez való, nem álom...
De most egyszerre szívem, melyet a
Világgal tölték meg, tágulni látom:
Szívem tágúla, vagy tán a világ
Kisebbedett? azt nem tudom, de érzém,
Hogy kebelemben hézag támadott,
Hézag, keblemnék legmelegebb részén.

És napról-napra nőttön-nőtt ez ür,
S ez ür miatt nem szállhatott már lelkem,
Félt, hogy mélyébe hull... s nem kelle többé.
Mit eddig olyan lángolón öleltem,
Nem kellett kincs és nem kellett dicsőség.
Mind a kettő oly fénytelen vala!
Oly fénytelen, mint lesz az ég idővel,
Ha elkopik majd csillagfátyola.

Nem kelle semmi, még a jóbarát sem,
Magam magamnak voltam terhire,
S futottam, mint kit rémek serge üldöz,
Az életzajtól messzi-messzire.
Csöndes magányban keresék tanyát,
Sötét erdő völgyébe telepedtem...
Oh e magányban milyen alakok
Lengtek körülöm s szálltak el fölöttem!

Szívemből jöttek e tündéri lények,
Szívemnek nem rég támadt üregéből,
Tündéri lények, milyenekre félig
Emlékezém a szép gyermekregékből.
"Megálljatok! megálljatok!" kiálték,

"Oh, csak egy álljon meg közületek,
Csak addig, míg egy csók s egy ölelés tart!"
Nem álltanak meg, mind eltűntenek.

Kerestem őket, és meg nem lelém,
Még csak nyomukra sem akadhaték;
Nyom nélkül jártak, oly könnyűk valának,
Könnyebbek, mint a szellő, mint a lég.
S minél messzebbre távoznak tőlem,
Minél homályosabban láttam őket:
Annál dicsőbbek voltak, és szívem
Annál emésztőbb sovárgásban égett.

Szívem sovárgott és én sorvadék,
Társim nevettek a sápadt fiún,
Csak jóbarátom, ő nem nevetett,
Fejét csóválta, búsan, szomorún.
Mi lelt? kérdezte; én nem felelék,
Mert hisz magam sem tudtam, hogy mi lelt.
Szomjas valék s vizet hiába ittam,
Nem enyhíté viz a tikkadt kebel.

S meguntam ezt a földi életet,
Mely elvesztette szépségét szememben.
Föl, föl! mondám, a mennybe! ahová
Fájó szívemnek tündérnépe lebben;
Föl a mennyekbe! ha a léget szívom,
Mit ők színek: tán majd e szomj nem éget...
S ha ott is futnak tőlem? ah, utánok
Keresztülbolygom a nagy mindenséget! -

Fényes tavasz volt. A mezőn szivárvány,
Égő szivárvány százezer virágbul;
De rám oly búsan néztek... talán
Tudták, hogy elkészülök a világbul.
A legnagyobb hegy tetejére mentem,
Onnan tekinték föl az ég felé.
Átlátszó kék volt a felhőtlen ég...
Beléláttam... tisztán láttam belé...

Ábránd-alakjaim legszebbike
Ott volt az égben. Ajka mozgott; szinte
Hallottam hívó hangjait... de jól
Láthattam, hogy felém kezével inte.
Megyék! mondám, s a bérc szélére léptem,

Ahol száz ölnyi mélység nyílt alattam.
Már-már ugrám... hátul egy kéz ragadt meg...
Eszmélet nélkül visszahanyatlottam.

Midőn eszméltem: a dicső alak,
Kit az egekben láttam az imént,
Ott állt mellettem... oh, mit érzék?
Leirhatatlan édes érzeményt!
"Ilyen közel van hát a föld az éghez?"
Zavart elmémmel ekkép gondolkodtam,
"Im a mennyben vagyok szép angyalomnál,
S elébb egy perccel még a földön voltam."

Ezt gondolám, de szólni nem tudék,
Avvagy talán nem mertem szólni,
Félvén, hogy majd ha ajkam megnyitom,
Keblemből a menny ki fog szállani,
És megragadtam angyalom kezét,
Hogy el ne tűnjék tőlem újolag,
És derekát átövezé karom,
Átövezé, mint egy égő szalag.

S merőn szemlélttem fényes arculatját.
Most is csodálom, hogy szemem világa
El nem veszett e földöntúli fénytől,
Midőn benéztem szeme csillagába.
Sötétkék csillag volt az ő szeme,
És szemöldöke fekete szivárvány,
S vállán úgy úsztak barna fürtei,
Miként az éj egy rózsatenger árján.

Meg mertem végre nyitni ajkamat,
S beszéltem üdvről, angyalokrul, égről.
Nagyon homályosan beszélheték,
Mert ő nem értett semmit e beszédből.
"Én lány vagyok," szólt, "földi lány, nem angyal;
Ahol vagyunk, ez a föld, nem az ég,
S te itt a mélybe estél volna, ámde
Én mentésedre még jókor jövök."

"Legyünk tehát a földön," válaszoltam,
"Földön vagy égen, az mindegy nekem,
Csak oldaladnál, kedves oldaladnál;
Hisz ahol te vagy, ott az én egem.
De ülj le mellém, s engedd, hogy karom

Szorosabban fűzhessen át, o engedd!
Úgyis sajátom vagy, tulajdonom,
Mert téged az én képzetem teremtett."

Leültünk ott a szikla tetején
S beszélgeténk. Kérdezte: ki vagyok?
"Egy bús sohajtás voltam eddig," szólék,
"Öledben ím e csókkal meghalok.
Most csókolj vissza, lányka, hogy legyen
Föltámadásom... - ím, föltámadok,
Mert csókod ért; s ki bú-sohaj valék,
Most a gyönyörnek mosolya vagyok."

Ő megcsókolt. Nem kéreté magát,
Első szavamra ajkamon volt ajka;
E csók! ez ajk!... mért nem váltunk itt kővé?
Hadd függtem volna mindörökre rajta!
E csók, e csók! ez édesb volt a méznél
S az anyatejnél. Csak ezóta élek;
Midőn elcsattant e csók ajkamon,
Érzém, hogy ekkor szállt belém a lélek.

"Tekints körül", szólott a csók után
A lányka, "látod, milyen változás?
Én nem tudom, honnan, s miként van ez,
De mostan ég és föld egészen más.
Kékebb az ég, sugárosabb a nap,
S e fák alatt itt hűvösebb az árnyék,
S pirosb a rózsá, illatosb a lég...
Ah, mintha csak egy más világban járnék!"

"Más a világ, más, nem olyan, minő volt,"
Feleltem én, "vagy csak mi változánk?
De bármiként van, mit törődünk véle,
Midőn e változás áldás reánk!"
Egymás ölébe így fontuk tovább
Beszélgetésünk rózsakötelét,
S amint eszméltünk szép ábrándjainkból,
Láttuk, hogy a nap már a földre lép.

Alkonyodék. Arany felhőkön szállott
A nap violaszín hegyek mögé.
A messzeségbe nyúló rónaságot,
E száraz tengert, halvány köd fődé.
A szikla, melyen állottunk, piroslott

A végsugártól, miként bíbor párna
A trónon. De hisz trón volt ez; mi rajta
A boldogság ifjú királyi párja.

Elbúcsuzánk; nem szóval; szemeinkkel;
S nem szomorúan, oh nem, oly vidáman!
Az éjt úgy néztük, mint a haldokló
A sirt, amelyen túl egy szebb világ van.
Nem ígértük, hogy holnap eljövünk,
De mind a ketten eljövénk hiven,
S így éltük által az egész tavaszt,
Ajk ajakon, kéz kézben, szív sziven.

S így éltük által az egész nyarat.
Minden napunk egy virágszál vala
A bokrétából, melytül illatot nyer
Az istenek olympi asztala.
De e virágok elhervadtanak már;
Mit ér, szemlélnem száraz kelyhőket?
Röpülj ki e szép kornak édenéből,
Haldokló hattyúm, bús emlékezet!

Eljött az ősz, ez a vad zsarnoka
A természetnek. Kérlelhetlen karja
Letépi a szegény fák levelét,
A földre sujtja, és lábbal tiporja.
Lábbal tiprá boldogságunkat is;
Reánk küldé enyészetes szelét
Elválás képiben, s ez arcainknak
Leszaggatá szép rózsalevelét.

Elváltunk, hogy ne lássuk egymást többé.
Komoly borongó volt az őszi este;
A ködön át a távolból lánykámát
Könnyes szemem még egyszer fölkereste,
Aztán futottam, utat nem tekintve,
Arcom, kezem tövistől vérezék...
Futottam árván, mint a hullócsillag,
Melyet magából kilökött az ég. - -

Azóta arcom és kezem begyógyult,
Arcom s kezem, mit tüske sérte meg,
S szivemből is ki vannak irtva már
Az elválástól támadott sebek;
De e sebeknél jobban fáj nekem most,

Jobban fáj az, hogy már-már feledem
Ábrándjaidnak édes üdvességét,
Oh tündérialom, első szerelem!

Szalkszentmárton, 1846. február 20.